

gyűjtemény gazdag anyagához is érdekes történeteket, hagyományokat elevenített fel, és a hideg szélben átfagyva forró teával melegítettek föl bennünket a hagyományörző kör tagjai.

*A harmadik napon* (pénteken) ismét *diák korreferátumokkal* folytattuk a programot – ezúttal településekhez kapcsolódó történetekkel, mondákkal. Így a *kisiratosi* Attila sírhelye, a helyi oltárkép története, a politika szolgálatába állított *aradi* mondák, igaz történetek a nép életéből, a *Szent Anna-tó* mondája, a *kolozsvári bíró* története. Érdekes történetek hangzottak el *Berettyóújfaluról*, a hajdúk letelepítéséről, a *borosjenői* Kádár család családfájáról, a hagyományok őrzésének fontosságáról. A *mesztegnyői* történeteket egy idős házaspár mondta el a korreferáló diáknak. A nagyszülők elmondása alapján elevenedett meg a *máriaradnai* kegytemplom csodatévő szentképe, elevenedtek meg a búcsújárások, megtörtént csodák. Érdekes volt a *kevermesi* Fodor Illés betyár története, a *horgosi* Kárász család jótéteményeinek hatása, a „*mecseki láthatatlanok*” (\*56-ban a Mecsekben harcolók) emlékének felidézése. Elhangzott még a *Villányi-hegység* mondája, az *ungvári* és *munkácsi vár* története, legendái, a *Heves megyei* Tar Lőrinc pokoljárása, a *siroki vár* története és mondaköre, és befejezésül *Horgos* ragadványnevei, amelyeket a családtagok, falubeliek, idős emberek segítségével, szóbeli gyűjtés alapján állítottak össze a diákok.

Az előadásokat követően közösen meggyújtottunk hatvan kis mécesst, és kiraktuk belőlük először a *hatvanas*, majd az *ötvenhatos számot*, emlékezve az 1956-os forradalom leverésének hatvanadik évfordulójára – csendben hallgatva a forradalom szimbólumává vált Beethoven-zenét, az *Egmont nyitányt*.

*Este* Forróné Virág Zsuzsa vezetésével tréfás vetélkedőn adtak számot öt fős csapatokban a diákok mindarról, amit a Népfőiskolán és a tanulmányúton láttak, hallottak, tanultak.

*A negyedik napon* (szombaton) értékeltük a négy nap munkáját, meghallgatva a diákok észrevételeit, javaslatait, majd a 2017. évi tervekről szóltunk. Ismét több témát javasoltak, amelyek közül végül a legtöbb szavazatot a *Mesterségek családomban, környezetemben* témakör kapta.

Debreczeni-Droppán Béla elnök záróbeszédében megerősítette, hogy érdemes helytörténeti kutatómunkát végezni, hiszen általa nagyon gazdag ismeretanyag birtokába jutunk. A korreferátumok igazolják, milyen gazdag, színes a mondavilág, amely át- meg átszövi életünket. Még egyszer megköszönte mindazoknak a támogatását, akik hozzájárultak az Ifjúsági Akadémia sikeres megvalósításához. Köszönetet mondott Lezsák Sándornak, a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány elnökének, aki a nagyszerű körülmények kedvezményes megteremtésén túl meglepetésben is részesítette az akadémia résztvevőit. Végezetül *oklevelet* adott át valamennyi diáknak, igazolásul a programban való részvételükről, eredményes szereplésükről. Külön köszönetet mondott az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturáért Felelős Államtitkárságának és a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Kollégiumának, amelyek anyagi támogatása nélkül a rendezvényünk nem jöhetett volna létre.

Bartha Éva

## I. Béla, a Szekszárdon legendássá vált királyunk<sup>1</sup>

*„Békességgel országolt, ellenség nem zaklatta, nemzetének javát kereste. Egyebek közt okosságának adta bizonyosságát abban, hogy pénzt veretett, nagy értéket színtiszta ezüsből, és az eladó portékák árát szabott mérték szerint a bölcsen intézkedő elme igaz méltányosságával állapította meg. Nem tűrte, hogy a kalmárok és pénzbevéltők átkos, fősvény mohósága fölös hasznot szerezzen az együgyű és paraszti emberektől.”<sup>2</sup>*

I. Bélának, a XI. század néhány évében államunk élén álló uralkodónak különös tisztelete honosodott meg Szekszárdon, Tolna megye székhelyén. A 2016. évben kiemelt figyelmet fordított a város I. Béla emlékének megőrzésére, hiszen ebben az évben ünnepeltük az uralkodó születésének 1000. évfordulóját. Mi, gimnazisták több előadáson vettünk részt, s különösen megragadott bennünket egy legenda: itt temették el I. Bélát. Valóban itt temették el? S amennyiben itt helyezték örök nyugalomra, akkor

<sup>1</sup> Elhangzott a XXI. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián. A dolgozatot készítő diákok a Szekszárdi Garay János Gimnázium Komplex Tehetségsegítő Műhelyének tagjai, 10. B osztályos tanulók. A műhelyt vezető tanár, a diákok mentortanára, segítője a publikáció elkészítésében Dr. Gesztesi Enikő PhD, a gimnázium történelemtanára.

<sup>2</sup> *Geréb László* (ford.): *Képes Krónika*. Magyar Hírlap és Maecenas Kiadó, Budapest, 1993. 34–35.



I. Béla szobra a Béla király téren,  
Lesenyei Márta alkotása  
(Vecsei Vivien felvétele)

hazatérő Béla számára András megszervezte az ország egyharmadára kiterjedő hercegséget, és a herceg számított a gyermektelen király örökösének. Időközben Andrásnak fiai születtek,<sup>7</sup> közülük Salamont, az idősebb fiát a király 1057-ben megkoronáztatta. Ezáltal nyilvánvaló vált, hogy nem Béla lesz András örököse. A király és a herceg Várkonyba mentek. András tudta, hogy Béla akarna ellenére Salamon nem uralkodhat. A tanácskozásra két hű emberét hívta magához, akikhez így szólt: „*Próbára akarom tenni a herceget, és kettesben meg akarom kérdezni tőle, hogy a koronát akarja-e vagy a hercegséget.*”<sup>8</sup> A király előkészítette a herceg számára egy vörös bársonypárnán a koronát és a kardot. Ez utóbbi a hercegség jelképe.<sup>9</sup> Miközben a király és emberei tanácskoztak, Miklós, a kikiáltók ispánja, aki a palota ajtaja előtt őrségben állt, végighallgatta András tervét, és amikor a herceget a királyhoz szólították, és ő belépett az ajtón, a kikiáltók ispánja gyorsan ezt mondta a hercegnek: „*Ha kedves az életed, a kardot válaszd!*”<sup>10</sup> Amikor a herceg megjelent a király előtt, látta, hogy a korona és a kard ott fekszik. Béla az észére hallgatott és a kardot választotta. A fivérek felhőtlen viszonyát az öröklés kérdése megrontotta. Béla Lengyelországba ment, ahonnan seregével tért vissza. Kitért a belháború, amelynek során András vereséget szenvedett és a menekülése közben szerzett sérüléseibe belehalt. Családja német földre menekült.

Az 1060-ban trónra lépő I. Béla a fenyegető német támadás árnyékában uralkodott. A támadás késett, de az országon belül új nehézség támadt. A nép Székesfehérvárra, gyűlésbe hívott képviselői a kereszténység ellen léptek fel, ezt a mozgalmat a második pogánylázadásnak nevezzük. A lázongókat Bé-

hol található a sírja? Kutatásunk során ezek voltak a kérdések számunkra, s a válaszokat a szakirodalom áttekintése után – az életrajzi és a régészeti anyag összegyűjtése révén – szeretnénk megadni.

I. Béla valószínűleg 1015–1020 körül született<sup>3</sup> Dévényben. Egyes feltételezések szerint apja Vazul volt, anyja pedig a Tatóny nemzetségből származott. Azonban más források Szár László és egy orosz hercegnő fiának tartják. Ennek okai a korabeli politikai események lehettek, ugyanis Vazul fellázadt I. István ellen, ezért nem szívesen ismerték volna be, hogy az Árpád-ház későbbi uralkodói az ő leszármazottai. 1032-ben feleségül vette Mieszko lengyel fejedelem leányát, Richezát vagy Adelheidet. Földet és vagyont szerzett, majd keresztény hitre tért, és az Albert nevet kapta.<sup>4</sup> Béla lovagias fellépéseinek köszönhetően a *Bajnok* és a *Bövény* ragadványnevekkel illették. Katonái *barna kopasznak* is nevezték, mert kopasz volt és barna bőré. A *barna kopasz* a IX. századi nyelvhasználatban *szegzár* volt, valószínűleg ez a név található Szekszárd nevében.<sup>5</sup> Három fiú- és négy lánygyermeke volt: Géza, László, Lampert, Zsófia, Eufémia, Ilona és egy ismeretlen nevű lány. Székesfehérvárott királlyá választották és megkoronázták a 1060 végén.<sup>6</sup>

I. Béla 1060-ban kezdte meg uralkodását, de már trónra lépése sem volt mindennapi. A herceg egykor bátyjaival, Andrással és Leventével menekült el az országból, de – velük ellentétben – száműzetését nem orosz földön, hanem Lengyelországban töltötte. Innen hívta haza a már megkoronázott András 1048 táján. A

<sup>3</sup> Több forrás az 1016-os évet jelöli meg születési évének. *Zsoldos Attila* előadása (Vármegyeháza, Szekszárd, 2016.10. 26.), *Vizi Márta*, tárlatvezetés (Vármegyeháza, Szekszárd, 2016.10. 26.). *Bertényi Iván*: Királyok könyve. Az Árpád-házi királyok. Officina Nova könyvek. Budapest, 1997. 25.; *Geréb László* i. m. 34.

<sup>4</sup> *Bebesi György*: IPF Tanszéki Közlemények 1. Szekszárd, 1999. 153.; *Fügedi Erik* (szerk.): Művelődéstörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Gondolat Könyvkiadó. Budapest, 1986. 19.

<sup>5</sup> *Geréb László* i. m. 35.

<sup>6</sup> *Bertényi Iván* i. m. 25.

<sup>7</sup> Salamon és Dávid.

<sup>8</sup> *Képes Krónika*. A magyar középkor irodalma. Válogatta: *V. Kovács Sándor*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1984. 231–232. Fordította: *Bollók János*.

<sup>9</sup> *Zsoldos Attila*: MAGYAR KÓDEX. Trónviszályok és konszolidáció. Kossuth kiadó, Budapest, 1999. 49.

<sup>10</sup> *Képes Krónika* i. m.

la széteszlatta, azonban a köznép kedvét kereste intézkedéseivel: mérsékelte az árakat és az adókat, eltörölte a régi tartozásokat.<sup>11</sup>

1063-ban német támadás indult, és ezzel egy időben, szeptember 11-én<sup>12</sup> Béla trónja az uralkodó dömösi kúriájában összeomlott, és a királyra dőlt. Sérüléseiből nem épült fel.<sup>13</sup> A Megváltónak szentelt szekszárdi bencés monostorban temették el, amelyet ő alapított 1061-ben.<sup>14</sup> Fiai – Géza, László és Lampert – a németekkel együtt visszatérő Salamon elől Lengyelországba futottak.<sup>15</sup>

I. Bélát valószínűleg először a szekszárdi apátsághoz tartozó templomban temették el. A templomról a következőket tudjuk. A szekszárdi régi Vármegyeháza udvarán a középkori apátság maradványainak feltárása 1960-ban kezdődött, majd 1968-ban újból megindult, s a maradványok teljes feltárását előirányzó kutatások után a következő években a munka folytatódott. 1969-ben 14 sír került elő.<sup>16</sup> A sírok nagy része a templom pusztulása utáni időre,<sup>17</sup> néhány azonban korábbi időre határozható meg, a padlószinthez viszonyított mélysége alapján.<sup>18</sup>

A templom a tatárjáráskor áldozatul esett az átvonuló seregeknek, viszont IV. Béla sürgetésére hamarosan újjáépült. A bejáratot nyugatra tették át, valószínűleg a felújítások idején.<sup>19</sup> A templom következő átépítése a XV. század közepén, Zsigmond apát idejében történhetett. Valószínűleg ekkor épült egy nagy torony a nyugati oldalon. Almási Csire Zsigmond 1457-ben minden valószínűség szerint fallal és árokkal vette körül az apátsági épületeket és a templomot. 1526. szeptember 5-én a Buda felé vonuló török seregek elfoglalták és felégették Szekszárdot, ekkor a templom is megsérült. Mérey Mihály és Trautsohn János József nevéhez fűződik a templom helyreállítása. Azonban az 1790-es évek végére újra rossz állapotba került. Szluha György plébános vizsgálta meg az uradalommal, s ekkor készült az alaprajza és a metszete. Felújításra azonban nem került sor. A vár a vármegye tulajdonába került 1780. szeptember 4-én. 1794. augusztus 7-én a templom a várossal együtt leégett. Ennek a helyére építették 1802–1805 között a mai, Belvárosi katolikus templomot. A szekszárdi vár is a közelben állt. Evlia Cselebi<sup>20</sup> leírása szerint négyszögletes köépület volt, nyolc toronnyal. 600 lépés volt a kerülete, alacsony árok vette körül, és a déli oldalon nyílt a kapuja. Ottendorf Henrik<sup>21</sup> leírása Cselebiével megegyezik, viszont a várat sokkal silányabbnak és gyengébbnek ítélte meg. A hó-



*A Tallher József tervei alapján készült Belvárosi templom a Béla király téren (Vecsei Vivien felvétele)*

<sup>11</sup> Zsoldos Attila i. m. 50.; Engel Pál: Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig. Holnap Kiadó, Budapest, 1990. 154–155.

<sup>12</sup> Tarján M. Tamás: 1063. szeptember 11. I. Béla magyar király halála. Rubiconline, [http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1063\\_szeptember\\_11\\_i\\_bela\\_magyar\\_kiraly\\_halala](http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1063_szeptember_11_i_bela_magyar_kiraly_halala); Bebesi György i. m. 158.

<sup>13</sup> Józsa László: A honfoglaló és Árpád-kori magyarság egészsége és betegsége. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1996. 147.

<sup>14</sup> Zsoldos Attila állítása szerint (Zsoldos Attila előadása, Szekszárd, Vármegyeháza. 2016. 10. 26.) valószínűleg nem 1060-ban, hanem 1061-ben alapította. Csernei Anna: 175 éves Vármegyeházánk emlékkötet. Tolna Megyei Önkormányzat, Tolna Megyei Levéltár, Szekszárd, 2011. 23.

<sup>15</sup> Biczó Piroska: A magyar történelem rejtélyei. Az Árpád-házi királysírok. Kossuth Kiadó, Budapest, 2016. 19.; Diós István (főszerk.): Magyar Katolikus Lexikon I. kötet A–Bor. Szent István Társulat, Budapest, 2004. 64.

<sup>16</sup> Kamarás Györgyné (szerk.): Tolnai Népűjság Kalendárium 2000. AS-M Kft. Tolna Megyei Irodája, Szekszárd, 2000. 190.

<sup>17</sup> 1740 körül.

<sup>18</sup> Mészáros Gyula (szerk.): A Szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve 2–3. Szekszárd, 1971–1972. 229–242.

<sup>19</sup> Csernei Anna i. m. 25.

<sup>20</sup> 1660–1664.

<sup>21</sup> 1663.

doltság után a szerzetesek nem költöztek vissza a városba. Az ebből az időszakból fennmaradt felmérési rajzokból lehet nyomon követni az épület átalakítását.

Valószínűleg Bélát a templomból áttemethették egy díszesebb, királyhoz méltó helyre, de nagyon keveset tudunk az apátság XI. századi történetéről,<sup>22</sup> ezért nem tudjuk pontosan, melyik részére helyezték. A XIV. századi krónikakompozíció<sup>23</sup> és Kézai Simon munkája szerint biztos,<sup>24</sup> hogy uralkodói magánegyházként jött létre, amelynek temetkezőhely funkciója is volt. A tervek szerint az Adelaid királynő kíséretéhez tartozó, Kaukázusból származó mesterek építették. A belső elrendezés is Bélára és szűkebb családjára utalt. A családot Béla, felesége és hét gyermeke alkotta, ezért volt kilenc osztag. Ezt a négyzet alakú, hangsúlyos központi teret négy hatalmas oszlop határolta, melyet a király koporsójának tartottak fent. Továbbá a nyolcadik karéjba került volna a családja többi tagja. Ez már nem valósulhatott meg, mert Béla az elkészülte előtt elhunyt.<sup>25</sup> A szekszárdi apátság történetét teljes homály fedi a XIII. század elejéig. Az apátság tekintélyét mutatja, hogy 1212 és 1237 között négy alkalommal szerepel a szekszárdi apát pápai kiküldött bíróként. A kolostor anyagi bevételei is jelentősek voltak, erre utal az 1223 előtti támadás, melynek során Tábor fia, Gergely több társával hatalmaskodást követtek el, több értékes kegytárgyat is elvittek és 274 márka kárt okoztak. 1263-ban a szekszárdi apát részt vett a budai zsinaton, melyet Angelus káplán pápai követ hívott össze. Az apátság a tatárjárás alatt és a tatárjárás után is gazdasági gondokkal küzdött. A XIV. századra vonatkozó adatai szintén hiányosak. Az 1299-es hiteleshelyi oklevélben szereplő András apát vélhetően Károly Róbert oldalára állt. Tetteért Vencel híveinek fogságába került, 1304–1305-ig. Benedek apát<sup>26</sup> saját magát 70 márka átalány fizetésére kötelezte. Ekkor a kolostor anyagi helyzete jó volt. Benedek után az apátok személyei gyorsan változtak. A század végétől a kolostor vezetése a commendatorok kezére került. Almási Csire Zsigmond elődeinél hosszabb ideig volt apát. Az ő idején jelentősebb építkezések folytak. 1457-ben Nagyölgvi László és Nagy Simon elfoglalták Szekszárdot. 1490 és 1493 között II. Ulászló által János csanádi püspök kapta meg a kolostor bevételeit. 1496-ban Szekszárd Ascanio Sforza kezébe került, ezt követően 1505-ben Pietro Isvalies reggiói érsek irányította. Az apátság is csatlakozott a Tolnai-féle reformhoz, ugyanis 1512-ben az unió tagja lett. Az 1540-es évek közepére ért véget a szerzetesi élet Szekszárdon. Az utolsó ismert apát, György szerepelt az 1528-as rendi tanácskozáson, de ezt követően már nincs adat róla.<sup>27</sup>

A Vármegyeháza mai formáját a XIX. század első harmadában nyerte el. A tervezésre Pollack Mihályt kérték fel. Az építkezést 1828 tavaszán kezdték el, Stamm Jakab építőmester vezetésével. Az alapköv letételekor<sup>28</sup> Esterházy Károly is jelen volt. A Vármegyeháza mai állapotában néhány kisebb átalakítást leszámítva azonos a Pollack Mihály által tervezett épülettel.

Béla sírját mindenki meg akarta találni. Számos régész, kutató kereste a területen. 2008-ban Gere László készített műemléki hatástanulmányt,<sup>29</sup> majd Bartos György falkutatást végzett a Vármegyeházán. A kutatás során számos középkori falmaradvány, többek között a kápolna északkéleti támpillére is előkerült. A Kozák Károly által Árpád-korinak nyilvánított kápolna feltárása a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársainak, Petkes Zsoltnak és Kiss Attilának a vezetésével zajlott. Az ásátás során tisztázódott az épület alatt lévő kápolna falainak helyzete, és a munkák során számos sírt is feltártak.

Később az Árpád-kori temető további sírjait tárták fel. A kápolna északi fala párhuzamos a mai épület falával.<sup>30</sup> A kápolna nyugati oldalán valószínűleg nem volt ajtó, ugyanis sem küszöb-, sem szárkó

<sup>22</sup> *Buzás Gergely*: A szekszárdi apátság és vármegyeháza pincéje a középkorban és a korai újkorban. *Archaeologia – Altum Castrum Online*. A Magyar Nemzeti Múzeum visegrádi Mátyás Király Múzeumának középkori régészeti online magazinja. 2013. 5. p. <http://archeologia.hu/content/archeologia/190/buzas-szekszardi-pince.pdf>

<sup>23</sup> Képes Krónika, a hivatalos elnevezés onnan származik, hogy *Kálti Márk*, a királyi levéltár őre 1358. május 15-én kezdte meg a munkát: összeszerkesztette a rendelkezésére álló korábbi magyar krónikákat, másrészt maga is új fejezetekkel bővítette ki az így megszülető művet.

<sup>24</sup> A többi korabeli bencés apátsághoz hasonlóan.

<sup>25</sup> *Töttös Gábor*: Szekszárd mesélő útikönyv. DEMETER Dél-Mezőföld Természetbarát Egyesület. Szekszárd, 2008. 44.

<sup>26</sup> 1331–1346.

<sup>27</sup> *Fedeles Tamás–Sarbak Gábor–Sümei József*: Pécsi Egyházmegye története I. A középkor évszázadai (1009–1543). Pécs, 2009. 252–254.

<sup>28</sup> 1836. augusztus 8-án.

<sup>29</sup> *Gere László*: A szekszárdi vár az írott források és az eddigi ásátások alapján. *Históriaantik Könyvesház Kiadó*. Budapest, 2008/2. 68–70. [http://www.castrumbene.hu/files/c8\\_04gere.pdf](http://www.castrumbene.hu/files/c8_04gere.pdf)

<sup>30</sup> *Vizi Márta*: A szekszárdi Vármegyeháza régészeti-műemléki kutatása. *A Magyar Műemlék Védelem Folyóirata*, Budapest, 2013. 407.

helyére utaló jelet nem találtak. Ezek szerint a kápolnát a templomtérből lehetett megközelíteni. A XVIII. századi építkezések miatt a templom és a kápolna szentélyének kapcsolatát nem lehet egyértelműen meghatározni.

Az épület keleti részén négy helyen ástak árkot a szennyvízvezetékek elkészítéséhez. A körülbelül két méter mélységben kiásott árkokból főleg késő középkori, kora újkori leletanyag került elő.<sup>31</sup> Az épület járószintjét megemelték, erre a feltöltésekből lehet következtetni.<sup>32</sup> Az udvar felé eső részeket átörve több gótikus bordát emeltek ki a falból.<sup>33</sup>

Az Árpád-kori temető területén valószínűleg a XIX. század első feléből származó meszesgödör szakította meg a sírok sorát. A sírok a pillér mellett északra folytatódtak. 2011-ben megnyitottak egy árkot, melyben összesen 11 sír feltárára került. Egy sírt leleteiből<sup>34</sup> a XI. századra keltezhetünk. Az Árpád-kori temető további sírjait, körülbelül nyolcvan találtak meg az épület előtti téren folytatott munkák során. A temető teljes feltárára nem került sor.

A munkák során sokféle tárgyi leletanyag is előkerült: gótikus bordákra, bordacsomópontra, féloszlopokra, könyöklőkre, továbbá kerámiákra is rábukkantak: ezek középkori és hódoltság kori töredékek különböző feltárási szakaszokból.<sup>35</sup>

Bertényi Iván szerint I. Bélát a szekszárdi monostorban temették el.<sup>36</sup> Kozák Károly úgy gondolta, hogy a király valószínűleg abban a kápolnában nyugodhatott, amelyet XVIII. századi felmérések a templomtól északra láthatunk és csak az apátsági templom elkészülése után helyezhették át a templomba.<sup>37</sup> Vizi Márta régész 2013-ban végzett ásásokat a szekszárdi Vármegyeháza területén.<sup>38</sup> Régészetiileg nem tudják azonosítani I. Béla sírját, mert nem tudni, hogy pontosan hol történt a temetése. A lehetséges helyeken kutatásokat végeztek, azonban nem találtak királyi sírra utaló maradványokat. Azt gondolják a kutatók, hogy Szekszárd korai templomába temethették először, de a kor szokásaihoz híven áttemették egy díszesebb helyre. Sajnos azonban nincs adat arról, hogy hová temették második alkalommal. A fellelhető adatok alapján megállapíthatjuk: nem tudjuk, hogy pontosan hol temették el a királyt. Vagy a mai apátsági templomban vagy más királyi temetkezőhelyén található a sírja. Az apátsági templomban megvizsgálták a helyeket, ahol királyi sírok lehetnének, de nem találtak királyi sírra utaló jeleket. Vizi Márta sok szekszárdi előadásán, illetve a feltárások során és után neki feltett, gyakori kérdésre – „*És mi újság a Béla téren?*” – a régész a következőt szokta válaszolni: „*A szekszárdiak számára az nagyon fontos, hogy királyunk Szekszárdon van eltemetve.*”<sup>39</sup> E városban él e legenda, s élni is fog mindörökké...

(A szekszárdi Garay János Gimnázium tanulóinak munkája, felkészítő tanár: dr. Gesztesi Enikő.)

*Gujás Enikő–Szilágyi Boglárka–Vecsei Vivien*

## Kisiratosi mondák

Szülőfalum, Kisiratos egy tiszta, szép, hagyományaihoz mélyen ragaszkodó határ menti település a romániai Arad megyében, ahol jelenleg is a lakosság 96%-a magyar. Számomra nagyon kedves ez a hely, központjában az 1880-ban épült római katolikus templommal, az iskolával, amelynek falai közt ismerkedtem az írás-olvasás tudományával és megtanultam szeretni a falusi embert, szorgos hétköznapjaival, küzdelmeivel, örömeivel, találékonyágával. Impozáns művelődési házának színpada pedig első sikerélményeimet juttatja eszembe. Itt élnek szüleim, nagyszüleim és itt éltek családom ősei is. Kovács Ferenc monográfiájában a Szeged környékéről betelepült Almási, Faragó, Gál, Német, Torma,

<sup>31</sup> Uo. 409.

<sup>32</sup> Kozák Károly: A szekszárdi bencés apátság feltárása I. A Szekszárdi Balogh Ádám Múzeum Évkönyve. Szekszárd, 1970. 172.

<sup>33</sup> Vizi Márta i. m. 410.

<sup>34</sup> „S” végű hajkarikák, fonott gyűrű.

<sup>35</sup> Vizi Márta i. m. 414.

<sup>36</sup> Bertényi Iván i. m. 25.

<sup>37</sup> Biczó Piroska i. m. 19.

<sup>38</sup> A XV. században épülhetett a szekszárdi vár. Vizi Márta: Szekszárdi Vasárnap. 2013. április 7. 7.

<sup>39</sup> Vizi Márta tárlatvezetése. Vármegyeháza. Szekszárd, 2016.10.26.